

Vapaaehtoisohjaajan opas

Luetaan

yhdessä

-verkosto

www.luetaanyhdessa.fi

SISÄLTÖ

Tervetuloa mukaan toimintaan	2
1. Mikä on Luetaan yhdessä verkosto?	2
1.1. Toiminnan tavoitteet	2
1.2. Vapaaehtoisohjaajat	3
1.3. Opiskelijat	3
1.4. Työntekijät	4
2. Ryhmän perustaminen	5
3. Ohjauksen keskeiset periaatteet	6
3.1. Käytännöllistä kielitaitoa	6
3.2. Toisto-metodi	6
4. Hyödyllisiä ohjausvinkkejä	8
4.1. Kielitaidon osa-alueet	8
4.2. Selkeä ohjauspuhe	9
4.3. Tuntien rakenne	9
4.4. Toiminnallinen oppiminen	10
5. Monenlaisia oppijoita tukemassa	11
5.1. Luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen	11
5.2. Oppimisvaikeudet	12
5.3. Lapset mukana ryhmässä	13
6. Vapaaehtoisen oikeudet ja velvollisuudet	14
UKK	16
Hyödyllisiä materiaaleja	18
Luettavaa ja lähteitä	18

Tervetuloa mukaan toimintaan

Tämä opas on kirjoitettu kaikille Luetaan yhdessä -verkostossa toimiville vapaaehtoisille tueksi, ohjeeksi ja perehdytysmateriaaliksi. Oppaaseen on yhdistetty paitsi aiemmin jaossa olleet opettajan opas ja aloituspaketti, myös lisätty uutta sisältöä, jota ryhmiä vetävät vapaaehtoiset ovat toivoneet.

Hienoa, että olet mukana. Teet merkityksellistä työtä kunnianhimoisessa ja lämminhenkisessä yhteisössä. Jos olet vasta aloittanut vapaaehtoisena, tervetuloa joukkoon!

1. Mikä on Luetaan yhdessä -verkosto?

Luetaan yhdessä -verkosto on vuonna 2004 perustettu valtakunnallinen vapaaehtoisorganisaatio, joka toimii itsenäisesti Suomen akateemisten naisten liiton alla. Toiminta on uskonnollisesti ja poliittisesti riippumatonta. Matalan kynnyksen ryhmämme ympäri Suomen tukevat maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen oppimista. Ryhmiin ovat tervetulleita kaikki aikuiset, jotka haluavat tukea kielen oppimiseen.

Ryhmässä opiskelijat saavat tukea myös kotoutumiseen: toiminta tähtää siihen, että jokaisella osallistujalla on sosiaalisia kontakteja ja uskallusta käyttää kielitaitoa arjessa. Luetaan yhdessä -ryhmät voimaannuttavat niihin osallistuvia vapaaehtoisia ohjaajia ja opiskelijoita. Tarjolla on tukea, ystävyyttä ja mukavaa yhdessäoloa. Välillisesti verkosto vaikuttaa myös opiskelijoiden perheiden hyvinvointiin.

Luetaan yhdessä -verkosto järjestää myös etäohjausta. Olemme kokeilleet verkoston piirissä yksilö- ja ryhmämuotoista etäohjausta ja saaneet digilaitteiden kautta tapahtuvista kokeiluista hyvää palautetta. Jotta kokeileminen olisi mahdollisimman vaivatonta, etäohjaukseen on tarjolla koulutusta ja valmista materiaalia.

Lukukautemme alkaa syyskuun ensimmäisellä viikolla ja kestää yleensä joulukuun puoleen väliin. Kevätlukukaudella toiminta jatkuu loppiaisen jälkeen aina toukokuun loppuun saakka. Ennen syyslukukauden alkua, elokuun lopussa, vapaaehtoiset kokoontuvat suunnittelemaan uuden lukuvuoden toimintaa.

1.1. Toiminnan tavoitteet

Toiminnan päätavoite on kehittää osallistujien suomen tai ruotsin kielen taitoa ja parantaa luku- ja kirjoitustaitoa vielä opiskelevien kirjallisia valmiuksia. Toiminnan tärkeä tavoite on myös lisätä osallisuutta ja sosiaalista toimintakykyä ja vaikuttaa siten osallistujien ja heidän perheidensä hyvinvointiin.

Ryhmien tavoitteena on lisäksi parantaa osallistujien työelämä- ja opiskelunvalmiuksia, yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemusta sekä IT-taitoja. Toiminnan tulee myös tarjota vapaaehtoisille ohjaajille mielekästä toimintaa ja onnistumisen kokemuksia. Parhaimmillaan ryhmät lisäävät sekä ohjaajien että opiskelijoiden integraatiota ja kulttuurien tuntemusta. Verkosto on velvollinen toimimaan

tavoitteiden suunnassa. Tavoitteiden toteutumista tarkkailee rahoittaja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA).

1.2. Vapaaehtoisohjaajat

Tällä hetkellä verkostossa toimii n. 480 vapaaehtoista ohjaajaa. Mukana on eri-ikäisiä, yksi- ja monikielisiä ihmisiä kaikista ammattiryhmistä.

Vapaaehtoisella ohjaajalla ei tarvitse olla opettajataustaa. Riittää, että on kiinnostunut kielenoppimisen ohjaamisesta, kielistä ja kulttuureista. Toivomme, että vapaaehtoiseksi ilmoittautuva voi kuitenkin sitoutua toimintaan vähintään yhdeksi lukuvuodeksi. Vapaaehtoiset suunnittelevat omien ryhmiensä ohjaustuokiot yhteistyössä ja osallistavat suunnitteluun ryhmään tulevat opiskelijat mahdollisuuksien mukaan. Vapaaehtoiset valitsevat vuosittain joukostaan yhteyshenkilön, jonka sähköpostiosoite ja nimi näkyvät nettisivuillamme ryhmän tiedoissa. Yhteyshenkilön tehtävänä on kutsua muut ryhmän vapaaehtoiset syksyn ensimmäiseen suunnittelupalaveriin. Raportointi, materiaalitilaukset, virkistystoiminnan suunnittelu ja kopiointi voidaan jakaa kaikkien osallistujien kesken.

Vapaaehtoiset ohjaajat kutsutaan vuosittain koulutuksiin. Osa seminaareista on alueellisia, mutta vuosittain järjestetään myös kaikille yhteinen syysseminaari. Verkoston työntekijät vierailevat ryhmissä ja heiltä saa aina tukea ja apua ryhmien ohjaamiseen sähköpostitse tai puhelimitse. Seminaareja järjestetään myös etänä ja kaikki pitämämme webinaarit tallennetaan katsottaviksi myöhemmin.

Uuden vapaaehtoisen kannattaa tilata verkoston uutiskirje internetsivujen alalaidasta. Tiedotamme uutiskirjeessä ajankohtaisista asioista, koulutuksista ja tapahtumista. Lisäksi kannattaa seurata verkoston Facebook-sivua ja Instagramia (luetaan_yhdessa).

1.3. Opiskelijat

Ryhmien ensisijaisena kohderyhmänä ovat sellaiset aikuiset suomen tai ruotsin kielen oppijat, jotka ovat jääneet virallisten kielikurssien ulkopuolelle. Ryhmissä on paljon kotona olevia vanhempia, erityisesti äitejä lapsineen, senioreita sekä henkilöitä, joiden luku- ja kirjoitustaito on vasta kehittymässä. Lasten mukanaolo otetaan ryhmissä huomioon monin tavoin. Lue lisää perheiden ja lasten huomioimisesta luvusta 5.3.

Opiskelijoiden kielitaito vaihtelee. Mukana on siis vasta-alkajia, jotka harjoittelevat luku- ja kirjoitustaitoa ja toisaalta myös akateemisesti koulutettuja ihmisiä. Tavoitteenamme on, että kaikki ryhmiin tulijat saisivat tarpeitaan vastaavaa tukea yksilöllisesti. Ryhmissä onkin siksi useita vapaaehtoisia ja yhteisen aloituksen jälkeen voidaan siirtyä pienempiin ryhmiin. Osa opiskelijoista ei pääse mukaan toimintaan säännöllisesti, joten ohjelman on oltava joustavaa ja otettava huomioon osallistujien monenlaiset elämäntilanteet.

Osa ryhmiin tulijoista on mukana tavoitteellisesti kehittämässä kielitaitoaan. Osan syyt voivat olla käytännöllisemmät. Osallistuminen voi olla harrastus, johon ystävä on houkutelut tai se voi olla

ainoa paikka, johon voi tulla päiväaikaan lapsen kanssa. Vapaaehtoisten ohjaajien tulee kunnioittaa jokaisen ihmisen itsemääräämisoikeutta ja sitä, ettei ryhmätoimintaan tarvitse sitoutua.

1.4. Työntekijät

Verkostolla on kolme vakituista työntekijää. Toimisto sijaitsee Helsingissä. Verkoston toiminnanjohtajana toimii Henna-Maija Syrjälä, asiantuntijana Sanna Laukkanen ja kouluttajana Iina-Ruusa Pyykkönen.

Työntekijät auttavat kaikissa pulmatilanteissa, joten älä epäröi soittaa tai lähettää sähköpostia liittyvä kysymyksesi oppimiseen, markkinointiin tai vapaaehtoisten yhteistyöhön. Yhteystiedot ovat internetsivuilla.

2. Ryhmän perustaminen

Uuden ryhmän perustamisvaiheessa Luetaan yhdessä -verkosto jalkautuu paikkakunnalle esittelemään toimintaa. Toiminnasta kiinnostuneet perehdytetään alkutilaisuudessa, he pääsevät tutustumaan jo toiminnassa olevaan ryhmään ja lopulta suunnittelevat oman ryhmänsä toimintaa yhdessä työntekijämme kanssa. Suunnitteluvaiheessa voidaan tutkia yhdessä valittavana olevia opetusmateriaaleja, kuten kirjoja ja digilaitteita. Yhteensä alkuperehdytys kestää kuusi tuntia ja tutustumiskerrat jakaantuvat muutaman viikon ajalle.

Ryhmä perustetaan uudelle paikkakunnalle yhdessä yhteistyökumppanin kanssa. Yhteistyökumppanimme ovat tyypillisesti kuntia, kirjastoja, monikulttuurisuuskeskuksia, asukastupia tai järjestöjä. Yhteistyökumppani tarjoaa paikkakunnalla Luetaan yhdessä -ryhmille tilat toimintaan ja usein myös auttaa opiskelijoiden tavoittamisessa.

Ryhmät kokoontuvat kerran viikossa kahden tunnin ajan. Vetovastuussa voi kerrallaan olla yksi tai useampi vapaaehtoisohjaaja. Pienryhmätoimintaa varten paikalla on useampia ohjaajia kerrallaan ja vastuuta jaetaan kaikkien vapaaehtoisten kesken. Vapaaehtoisten ryhmäytyminen ja reilu yhteistoiminta on toiminnan kannalta erittäin tärkeää.

Nettisivuillamme on ryhmien käyttöön runsaasti materiaaleja. Ryhmät voivat perustaa toimintansa [esimerkkisuunnitelmiin](#) ja etsiä vinkkejä esimerkiksi [toiminnalliseen ohjaukseen](#). Toiminnallisuudesta kerrotaan lisää luvussa 4.4.

Uudelle ryhmälle tilataan kootusti kirjat nettisivujen kautta. Verkosto korvaa myös ryhmän käyttöön hankitut vihkot ja kynät. Jokaisella ryhmällä on lisäksi vuosittain käytettävissään 50 euron suuruinen virkistysraha, jota voidaan käyttää yhteiseen retkeen tai tarjoiluihin.

Ryhmien tulee kerätä jokaiselta kokoontumiskerralta muistiin päivämäärät sekä mukana olleiden vapaaehtoisten ja opiskelijoiden määrät. Kevään loppuun raportoidaan tiiviisti nämä tiedot toimistoon. Syksyisin tehdään laajempi raportti, jossa vastataan kysymyksiin opiskelijoiden edistymisestä, käsitellyistä aihepiireistä sekä opiskelijoiden taustoista. Raporttien avulla seurataan verkoston tavoitteiden saavuttamista. Verkosto on velvollinen toimimaan tavoitteiden suunnassa (ks. myös luku 1.1.).

3. Ohjauksen keskeiset periaatteet

Luetaan yhdessä -verkoston slogan on *kielitaitoa, ystävyyttä, kotoutumista*. Tavoitteisiin voi päästä monin eri tavoin. Osa ryhmistä toimii kokemusten ja keskustelujen kautta, osassa opetus on formaalimpaa. Kaiken opetuksen tulee kuitenkin kohdata oppijan tarpeet: vapaaehtoiselta vaaditaan joustavuutta ja kykyä kuunnella herkällä korvalla suomen oppijan omia toiveita.

Ryhmätoiminnan tavoitteena on sosiaalista oppijoita uuteen kieleen. Tavatessaan toisiaan ja vapaaehtoisiamme he joutuvat käyttämään kieltä ja selviytymään kielellisistä haasteista. Kielenomaksumisen tutkimuksessa käytetään tästä käsitettä *kieleily* (engl. languaging). Kieleillessä oppija yhdistelee ja toistelee aiemmin oppimiaan kielen osia selvittääkseen vuorovaikutustilanteessa. Strategia on tutkitusti toimiva, sillä se lisää kielellistä varmuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kieleily on mahdollista, jos kielenoppija tuntee olonsa turvallisiksi ja hän uskaltaa kokeilla oppimaansa ilman pelkoa kasvojen menetyksestä.

3.1. Käytännöllistä kielitaitoa

Painotamme ryhmissä arkikielen oppimista. Luku- ja kirjoitustaitoa opiskeleva oppija ei motivoitu välttämättä samoista asioista kuin oppija, jolla on koulutausta. Kun opeteltavat asiat on sidottu jokapäiväiseen elämään ja jo aiemmin opittuun, lisääntyy kaikkien osallistujien motivaatio ja halu sitoutua toimintaan.

Käytännöllisen kielitaidon oppimiseksi suosittelemme keskustelemaa ohjausotetta, toiminnallisia harjoituksia, kokemuksellista oppimista ja digilaitteiden ja -ohjelmien käytön harjoittelua. Myös alkeismatematiikan opiskelu on hyödyllistä varsinkin luku- ja kirjoitustaitoa harjoitteleville osallistujille.

Puhekielen opiskelu voi alkuvaiheessa tarkoittaa esimerkiksi fraasien, lausemuottien tai sanastojen opiskelua. Kieliopilliset rakenteet ja sääntöjen opiskelu kannattaa jättää vähemmälle huomiolle. Alkuun suosittelemme esimerkiksi Helsingin yliopistossa luotua Toisto-metodia. Lisätietoa saa seuraavasta luvusta ja suomenkielisanootervetuloa.fi-sivustolta.

3.2. Toisto-metodi

Toisto-metodi perustuu yhteisölliseen kielenoppimismalliin (Community Language Learning). Sen peruseriaatteina ovat turvallinen ilmapiiri, rauhallinen eteneminen, ohjaajan apu ja puhumiskeskeisyys. Malli sopii sirpaleiseen ja hektiseen kontekstiin, kriisitilanteessa eläville ja keskittymisvaikeuksista kärsiville. Jokainen tuokio lähtee nolasta, poissaolot eivät haittaa eikä kirjoitustaitoa edellytetä. Kielioppisääntöjen opetteluun sijaan menetelmä perustuu puhutun mallin toistamiseen. Jokaisella tunnilla opitaan yksi vuorovaikutustilanne ja siihen kuuluva rakenne. Koko paketin kerännyt opiskelija oppii tarkkaan harkitun valikon suomen kielen perusrakenteita ja sanastoa.

Toisto-metodin erityisyys on, että tuokioita voi ohjata kuka tahansa suomea osaava henkilö. Materiaalipaketti koostuu erilaisista suullisista kielenoppimistuokioista näytevideoineen ja ohjemateriaaleineen. Toisto-metodi on räätälöity erityisesti turvapaikanhakijoiden suomen kielenopetusta varten.

Toisto-metodi perustuu konstruktiokieliopin ajatteluun. Sen mukaan ihmisen osaama kieli koostuu ikään kuin pienistä kielenpätkistä, jotka kutoutuvat verkostoksi mielessä. Jokainen Toisto-metodin tuokio tarjoaa muutaman kielenpätkän. Kieliopin systemaattinen, sääntöperäinen ja akateemisesti haastava opiskelu on paikallaan, kun pätkistä on jo alkanut koostua verkko. (www.suomenkielisanootervetuloa.fi/metodi)

4. Hyödyllisiä ohjausvinkkejä

Ryhmät aloittavat toimintansa elo-syyskuussa. Elokuun lopussa ennen toiminnan alkua vapaaehtoisohjaajien on hyvä kokoontua yhteen miettimään toiminnan suuntia ja periaatteita. Suunnitteluun osallistuvat kaikki vapaaehtoiset yhdessä ja jokaisen näkemys on yhtä arvokas. Käyty keskustelu auttaa ohjaajia vetämään yhtä köyttä: näin varmistetaan, että ryhmätoiminta näyttäytyy opiskelijoille turvallisena, suunnitelmallisena ja laadukkaana. Syksyä suunnitellessa jaetaan myös ryhmän toimintaan liittyvät vastuut, esimerkiksi raportointi ja materiaalitilaukset. Vastuita tulee kierrättää, jottei taakka käy yhdelle aktiiville liian raskaaksi. Tarvittaessa verkoston työntekijät auttavat suunnittelussa.

Koulumaailmassa on jo pitkään ollut läsnä ajatus yhteisopettajuudesta. Siinä opettajat toimivat yhdessä suunnitellusti niin, että vetovastuu voi vaihdella tai oppitunteja vedetään täysin yhteistuumin. Ajatus on hyödyllinen myös vapaaehtoisille suomen kielen ohjaajille. Kun ryhmä tutustuu, alkaa seljetä myös se, miten yhteistyöstä voisi saada eniten irti.

4.1. Kielitaidon osa-alueet

Kielen osa-alueet, jotka ohjauksessa otetaan huomioon ovat puhuminen, kuullunymmärtäminen, kirjoittaminen ja luetunymmärtäminen. Puhumista ja kirjoittamista kutsutaan usein tuottamistaidoiksi ja kuullun- ja luetunymmärtämistä ymmärtämistaidoiksi. Kaikkien osa-alueiden osaamiseen kietoutuu sanavarasto sekä kielen rakenteen tuntemus.

Puhuminen, keskusteleminen ja kuullun ymmärtäminen ovat suullista vuorovaikutusta. Se on osa-alue, jonka harjoittelun on hyödyllistä olla kaiken ryhmätoiminnan keskiössä. Puhekielen ja keskustelun oppiminen auttaa oppijoita osallistumaan ja toimimaan yhteisössä.

Lukutaidon harjoittelu voi olla aluksi äänneiden, tavujen ja lyhyiden sanojen sekä alkeismonilukutaidon harjoittelua. Edistyneemmän oppijan kanssa voidaan lukea lyhyitä tekstejä ja harjoitella luetunymmärtämistä ja lukustrategioita. Kirjoittamiseen keskittyessä voidaan harjoitella mekaanista kirjoitustaitoa, oikeinkirjoitusta, lauseiden muodostamista tai tuttuja, käyttökelpoisia lausemuotteja sekä taidoista riippuen pidempien tekstien kirjoittamista.

Kielen rakenteeseen kuuluvat kaikki kieliopilliset asiat, kuten sanojen taivuttaminen tai suomen kielen erikoisuudet, esimerkiksi astevaihtelu. Kuten kielen rakenne, sanastokin kuuluu kaikkiin aiemmin mainittuihin osa-alueisiin eikä sitä voi harjoitella niistä irrallaan. Useimmiten kielen osa-alueet limittyvät toisiinsa luonnollisesti niitä harjoitellessa. On kuitenkin hyvä tiedostaa, miten moninaisia näkökulmia uuden kielen omaksumiseen liittyy. Kieltä ei voi oppia vain kieliopillisiä muotoja hokemalla tai pelkkien kirjoitusharjoitusten kautta.

Kielitaidon osa-alueiden osaaminen muodostaa eräänlaisen yksilöllisen taitoprofiilin. Osa-alueet eivät kehity tasaisesti, vaan oppija saattaa esimerkiksi kehittyä nopeasti puhujana ja keskustelijana ja toisaalta saattaa vielä muutaman vuoden jälkeenkin tarvita runsaasti tukea kirjallisessa ilmaisussa. Aikuisoppija saattaa toisaalta arastella puhumista, joten hänen ymmärtämistaitonsa voivat olla paremmat kuin tuottamistaidot.

4.2. Selkeä ohjauspuhe

Opetuksessa on erittäin tärkeää muistaa jättää tilaa oppijoiden tuottamalle kielelle. Innokas opettaja saattaa huomaamattaan täyttää tilan puheella ja viedä osallistujilta mahdollisuuksia käyttää kieltä. Oppijoille tulee antaa aikaa puhua ja heitä voi tukea antamalla tarvittaessa apua oikeiden sanojen löytämiseen. Kielen oppimisen kannalta on hyödyllistä, että oppija saa hiukan ponnistella tullakseen ymmärretyksi. Myös muiden kielten sanojen käyttäminen tulisi sallia, sillä monipuolisen kielivarannon avulla oppija kehittää myös kykyään ilmaista asioita opittavalla kielellä.

Jos ryhmän opiskelijat osaavat jo lukea riittävästi, kannattaa kirjallisissa ohjeissa noudattaa selkokielen periaatteita. Puhuesssa voi pyrkiä selkeyteen ja käyttää hyödyksi toistoa ja elekieltä. Tärkeää on, että valitaan ilmaisuvoimaisia, selkeitä verbejä, puhutaan yksi asia kerrallaan lyhyesti ja havainnollistetaan tarpeen mukaan kuvien, esineiden ja tukisanojen avulla. Ystävällisyys, heittäytyminen ja huumori pelastavat monet ymmärtämisen kannalta vaikeat tilanteet.

Selkeä ohjauspuhe on hyvin tärkeää varsinkin siinä vaiheessa, kun oppija koettaa päästä alkuun uuden kielen omaksumisessa. Ilmaisua kannattaa kuitenkin vähitellen monipuolistaa, kun ryhmän taitotaso kasvaa. Selkeys ei saa muuttaa lauseita nk. tarzan-kieleksi, vaan sanat on hyvä taivuttaa normaalisti. Selkeä yleispuhekieli on hyvä rekisteri ohjauksessa, mutta kirjakielenomaiseen ilmaisuun ei tarvitse pyrkiä. Voimakkaat murrepiirteet saattavat kuitenkin alkuun hämmentää oppijaa.

Jos kirjoitat ohjatessasi tauluun, kirjoita selkeillä tekstauskirjaimilla. Näytä mallia kirjoitetusta kielestä aloittamalla virkkeet isolla ja päättämällä ne lopetusmerkkiin. Jos tunneilla käytetään kirjoitettuja tehtäviä tai ohjeita, valitaan selkeät fontit, esimerkiksi Arial. Kirjoitetut ohjeet on hyvä lukea ääneen oppijoille.

4.3. Tuntien rakenne

Luetaan yhdessä -ryhmissä jakaannutaan usein pienempiin ryhmiin yhteisen alun jälkeen. Yhteisessä suunnittelussa kannattaa luoda ryhmään sopiva tuntirakenne. Yhteinen aloitus on tärkeä, sillä rutiinit palauttavat mieleen jo opittuja asioita ja lisäävät turvallisuudentunnetta. Niiden avulla tunti tuntuu selkeältä ja hallittavalta, vaikka taidot olisivatkin vielä alkeissa. Yhteisessä aloituksessa tervehditään ja huomataan tulijat henkilökohtaisesti. Ryhmiin sitoutumista lisätään sillä, että jokaista tulijaa odotetaan ja hänen saapumisestaan ollaan vilpittömästi iloisia. Yhdessä voidaan puhua kuulumiset, katsoa päivämäärä, kuukausi, vuodenaika ja vaikkapa vallitseva säätila. Jos ryhmässä on mukana lapsia, voidaan heidät huomioida erityisellä alkulaululla. Lisäksi voidaan tehdä jokin helppo, yhteenkuuluvuutta lisäävä kielellinen tehtävä, jossa jokainen pääsee osallistumaan.

Yhteisen alun jälkeen siirrytään päivän pienryhmätyöskentelyyn. Ryhmillä on tyypillisesti yhteisesti sovittu tema, jota eri pienryhmät opiskelevat opiskelijoiden tarpeisiin sopivilla tavoilla. Pienryhmän aluksi voidaan käydä kuvien avulla läpi, mitä tullaan tekemään.

Tunnin lopuksi kokoonnutaan jälleen yhteen. Opiskelijat voivat täyttää palautteen [netissä](#) tai [lomakkeella](#) ja voidaan jutella hetki siitä, mitä pienryhmissä tehtiin. Palautteen tarkoitus on kerätä tietoa raportointia varten.

ESIMERKKI TUNNIN RAKENTEESTA

Yhteinen aloitus 30 min	<ul style="list-style-type: none">- tervetuloiltoivotukset, kuulumiset- päivämäärä, vuodenaika, sää- edellisen kerran kertausta keskustellen kuvien avulla- toistotehtävä päivän aihepiiristä
Pienryhmätyöskentely 60 min + 15 min tauko	<ul style="list-style-type: none">- katsotaan video päivän aiheesta- keskustellaan videosta, ohjaaja kirjoittaa ja näyttää tärkeitä sanoja tai lyhyitä lauseita- kirjoitetaan sanoja tai lauseita yhdessä ja yksin- tehdään sanelu tai muistipeli aihepiirin sanoista
Yhteinen lopetus 15 min	<ul style="list-style-type: none">- kokoonnutaan yhteen ja keskustellaan: ”Mitä opit tänään?”- täytetään palaute digilaitteilla tai lomakkeella- muistutetaan seuraavan viikon tunnista

Monet ryhmät tekevät tavallisen toiminnan lomassa myös retkiä ja vierailuja. Vaihtelu onkin toivottavaa ja vierailu voidaan tehdä vaikkapa lähikauppaan, jos se palvelee opiskeltavaa teemaa. Rutiinit ja tutut rakenteet kuitenkin auttavat oppijoita – kun oppituntien tapahtumia ei tarvitse jännittää, vapautuu energiaa kielen oppimiseen. Selkeät rutiinit palvelevat myös vapaaehtoisohjaajia, koska suunniteltavaksi jäävät vain aihepiiri ja sen käsittely- ja harjoittelutapojen valinta.

4.4. Toiminnallinen kielen oppiminen

Toiminnallinen kielenoppiminen sopii kaikille. Sen lähtökohta on se, että oppiminen yhdistetään aina aktiiviseen tekemiseen ja toisaalta tilanteeseen. Esimerkiksi draamaharjoitukset, pelit ja ryhmätyöt ovat toiminnallista oppimista. Moni oppija voi kokea toiminnallisen harjoittelun aluksi vaivaannuttavaksi varsinkin silloin, jos omissa koulukokemuksissa korostuu passiivinen, hiljainen puurtaminen tai ulkoa opettelu. Aktivoituminen kuitenkin kannattaa, sillä liikkuminen ja toimiminen auttavat muistamisessa.

Aikuisille sopivia toiminnallisia harjoituksia ovat mitkä tahansa aikuisen ihmisen arkeen liittyvät draamatilanteet (kaupassa tai kahvilassa käynti, lääkärissä käynti, kirjastossa asiointi), digitaalisten ja perinteisten pelien pelaaminen ja oppimisen ja liikkumisen yhdistäminen. Yksinkertainen toiminnallinen harjoitus voisi olla esimerkiksi sellainen, että kirjoitettuja sanoja nostetaan pinosta ja viedään lajittelupisteille (esim. tekeminen – esine; ruokailuväline – ruoka; tervehdys kun nähdään – tervehdys kun lähdetään). Ohjaaja voi vapaasti käyttää mielikuvitusta toiminnallisuutta lisätessään. Jos ensimmäinen kokeilu ei lisää innostusta, voi samaa harjoitusta kokeilla myöhemmin uudestaan. Usein toiminnallisiin työtapoihin totuttelu lisää myös niiden tehoa ja rentouttaa ryhmään osallistujia.

5. Monenlaisia oppijoita tukemassa

Luetaan yhdessä -ryhmien kohderyhmänä ovat kielenoppijat, jotka ovat jääneet virallisten kielikurssien ulkopuolelle. Mukana on alun perin ollut vain naisia, mutta osa ryhmistä on avannut ovensa kaikille osallistujille. Nykyään ryhmät koostuvat kotivanhemmista, senioreista ja oppijoista, jotka vielä harjoittelevat luku- ja kirjoitustaitoa. Monissa kaupungeissa ryhmiin ovat löytäneet myös vasta maahan tulleet ja nuoret, jotka kaipaavat lisää tukea opintopolullaan. Ryhmissä on eri ikäisiä ja eri taustaisia ihmisiä, joiden suomen kielen taidot vaihtelevat. Toimintaa ei kuitenkaan ole tarkoitettu alle 18-vuotiaille.

Ryhmiemme toiminta on luonteeltaan eriyttävää. Koska mukana on useita vapaaehtoisia ohjaajia, voidaan oppijat jakaa eri tavoin 2–3 hengen opiskeluryhmiin. Usein ryhmien jakoperusteena on kielitaidon taso, mutta yhtä hyvin jako voitaisi tehdä oppimistyylin, kiinnostuksenkohteiden tai vahvuuksien perusteella. Mitä paremmin ohjaajat ja oppijat oppivat tuntemaan toisensa, sitä mukavammaksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi opiskelu muuttuu.

Oppimista tukevia toimia on esitelty tarkemmin luvussa 5.2.

5.1. Luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen

Luetaan yhdessä -ryhmissä käy myös henkilöitä, joiden koulutausta on vähäinen. He saattavat tarvita apua peruslukutaidon kehittämiseen. Peruslukutaidolla tarkoitetaan kykyä lukea ja ymmärtää selkeitä, lyhyitä tekstejä. Se on lukutaidon ensimmäinen vaihe, joka opitaan yleensä alaluokilla koulussa: varsinainen lukutaito laajenee ja kasvaa ihmisen elämänpolulla. Nykyään puhutaankin paljon monilukutaidosta, joka on ymmärrystä tekstien monimuotoisuudesta ja erilaisten tekstien erottelu- ja erittelykykyä. Siihen kuuluu tekstilukutaidon lisäksi keskustelutilanteiden lukeminen, kвалukutaito, medialukutaito ja kyky hahmottaa erilaisia informaation esitystapoja, esimerkiksi kaavioita ja taulukoita.

Peruslukutaidon kehittyminen alkaa vaiheesta, jossa oppija alkaa tutkia kuvia, logoja ja merkkejä ja ymmärtää niiden viestejä. Sen jälkeen opitaan kirjaimet ja niitä vastaavat äänteet. Alkuvaiheessa lukeminen on hidasta ja vaivalloista. Kunnes taidot sujuvoituvat, on lukijan pakko koodata tekstiä mekaanisesti ääneen. Lukutaidon kehittämisen alkuvaiheessakin voidaan vahvistaa monilukutaitoa katselemalla ja tutkimalla erilaisia tekstejä, esimerkiksi aikatauluja, kalentereita, lyhyitä viestejä tai videoita.

Vasta peruslukutaidon kehittämisen viimeisessä vaiheessa lukija voi siirtyä tarkastelemaan tekstiä kokonaisvaltaisemmin ja pohtia sen merkitystä enemmän kuin sana- tai lausetasoisesti. Tässä vaiheessakin on monta tasoa: vaatii yleensä vuosien harjoittelua, jotta voi ymmärtää esimerkiksi tekstikappaleiden välisiä suhteita.

EU-Speak-3 -tutkimus jakaa lukutaitoa oppivat ryhmiin seuraavasti:

- 1) oppijat, jotka tulevat suullisen perinteen varaan rakentuvasta kulttuurista: **suullinen kielitaito**
- 2) oppijat, jotka tulevat kulttuurista, jossa on kirjoitettu kieli, mutta aloittavat lukutaidon opiskelun vasta aikuisena: **alkava lukutaito**

**3) oppijat, joilla on jonkin verran kirjoitus- ja lukutaitoa jollakin kirjoitusjärjestelmällä:
kehittyvä lukutaito**

Viimeiseen ryhmään kuuluu monenlaisia lukutaito-oppijoita. Osa on oppinut kirjoittamaan ja lukemaan ei-aakkosellisella järjestelmällä, joka poikkeaa paljon omastamme (esim. mandariinikiina). Osa on oppinut lukemaan ja kirjoittamaan ei-latinalaisella kirjaimistolla ja osa taas latinalaisella. Jos lukutaidon on kerran oppinut kirjaimistoon ja äänteisiin perustuvalla järjestelmällä, on uuden järjestelmän omaksuminen helpompaa.

Luku- ja kirjoitustaito vaikuttaa oppijan tapaan hahmottaa maailmaa. Lukutaitoa vasta harjoitteleva voi katsoa esimerkiksi kuvia hyvin eri tavoin kuin häntä ohjaava kirjallisessa kulttuurissa kasvanut ohjaaja. Tärkeintä on muistaa, että luku- ja kirjoitustaito pohjautuvat suulliseen kielitaitoon. Siksi suullisen kielitaidon ohjauksen, kuten vuorovaikutuksen, toistamisen ja keskustelun tulee olla jokaisen yhteisen tuokion ydin Luetaan yhdessä -ryhmissä.

5.2. Oppimisvaikeudet

Oppimisvaikeudet eivät estä oppimista, mutta voivat hidastaa ja vaikeuttaa sitä. Oppimisvaikeudesta ei ole kyse silloin, kun oppimiseen ei ole saatu riittävää tukea tai oppija operoi kielellä, jota hän ei vielä hallitse riittävästi. Varsinaisista oppimisvaikeuksista voidaan puhua, kun oppija saa pitkäkestoista monipuolista tukea, mutta kokee silti oppimisen työlääksi. Yleensä vaikeus näkyy melko kapealla alueella lukemisessa, kirjoittamisessa, laskemisessa tai hahmotuskyvyssä. Myös diagnostisoidut muisti-, tarkkaavuus- tai keskittymisvaikeudet ovat omanlaisiaan oppimisvaikeuksia.

Jos koulutausta on vähäinen tai repaleinen, oppiminen vaatii usein paljon harjoittelua ja aikaa. Tämä saattaa näkyä esimerkiksi henkilön hienomotorisissa taidoissa. Jos ei ole juurikaan kirjoittanut kynällä tai näppäimistöllä, se vaatii harjoittelua. Harjaantumattomuus on kuitenkin eri asia kuin oppimisvaikeus, joten hätäisiin johtopäätöksiin ei ole tarvetta.

Monilla ihmisillä voi olla muitakin vaikeuksia, jotka vaikuttavat oppimiseen: toisella kielellä opiskelu on itsessään erittäin kuormittavaa, taustalla voi olla traumaattisia kokemuksia tai koulukokemuksista johtuvia oppimisen esteitä ja henkilöllä voi olla sairaus tai vamma, joka vaikuttaa hänen kokonaishyvintointiinsa. Kannustava ohjaaja etsii määrätietoisesti täsmällisiä, sopivan haastavia ratkaisuja yhdessä oppijan kanssa. Oppiminen vaatii aina hieman ponnistelua.

Ryhmissä kaikkien osallistujien oppimista voi tukea antamalla ennakkointietoa tunnin etenemisestä. Kun tunnin rakenne on selkeä ja toistuva, oppijan on helpompaa keskittyä asiaan. Tunnin ohjelma voidaan käydä yhdessä läpi havainnollisten kuvien avulla. Ohjeiden on hyvä olla lyhyitä ja selkeitä ja tehtävätyyppien toistuvia ja samanlaisia. Monet kokevat, että yksi tehtävä kerrallaan riittää.

5.3. Lapset mukana ryhmässä

Luetaan yhdessä -ryhmien matalan kynnyksen periaatteisiin kuuluu, että lapset ovat tervetulleita mukaan kokoontumisiin. Osassa ryhmistä on yhteistyötahon järjestämä lastenhoito, osassa osallistujat hoitavat lapsensa itse ja osassa vapaaehtoiset viihdyttävät lapsia, jotta vanhemmat voivat keskittyä opiskeluun. Yleensä lapset kuitenkin ovat samassa tilassa, sillä he ovat mukana vanhempiensa vastuulla.

Lasten mukanaolo on huomioitava ryhmän toiminnan suunnittelussa. Alkulaulut ja muut oppimista tukevat laulut toimivat hyvin ryhmässä, jossa on lapsia ja vanhempia, joiden lukutaito on vasta alussa. Yhteiset roolileikit ja pelit ovat myös mukavaa puuhaa, johon lapset voivat osallistua vanhempiensa kanssa. Lasten leikkeihin eläytyminen saattaa tuntua luonnollisemmalta tavalta harjoitella kieltä kuin draamaharjoitus. Lapset omaksuvat kieltä toistamalla sanoja ja kielenpätkiä uudestaan ja uudestaan. Lapsilta voi oppia paljon, sillä kielen oppimisen mekanismi ei itseasiassa muutu, vaikka oppija olisikin aikuinen.

6. Vapaaehtoisen oikeudet ja velvollisuudet

Mitä jos vapaaehtoistyön myötä ystävystyy opiskelijan kanssa? Mitä asioita saa kertoa muille? Entä jos opiskelija toivoo apua viranomaispapereiden ymmärtämisessä tai täyttämässä? On tärkeää, että vapaaehtoisemme voivat kokea tekemänsä työn merkitykselliseksi ja saavat siitä iloa ja energiaa. Oman jaksamisen kannalta onkin tärkeää tietää, millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia vapaaehtoisena toimimiseen liittyy.

Vapaaehtoistyöhön kuuluu joskus myös vastoinkäymisiä. Kannustamme puhumaan niistä avoimesti ryhmän sisällä. Myös verkoston työntekijöihin voi aina olla yhteydessä, jotta omien kysymysten tai ajatusten kanssa ei tarvitse jäädä yksin. Työntekijät tulevat käymään ryhmässänne, jos toivotte apuamme haastavien tilanteiden ratkomiseen. Puhumalla ja kuuntelemalla vaikeatkin tilanteet selviävät.

Jotta opiskelijat saavat mahdollisimman turvallisen oppimisympäristön, on tärkeää olla tietoinen siitä, mistä voi puhua ryhmän ulkopuolella ja miten. Vapaaehtoisiamme sitoo vaitiolovelvollisuus, joka tarkoittaa, ettei ryhmäläisten asioista ole sopivaa puhua muille, vaan yksityisyyttä, esimerkiksi osallistujien nimiä, tulee vaalia.

On luonnollista, että vapaaehtoistyön myötä opiskelijoiden ja vapaaehtoisten välille saattaa syntyä myös ystävyysuhteita, jolloin yhteyttä saatetaan pitää myös ryhmän ulkopuolella. Omista rajoista huolehtiminen on jokaisen henkilökohtainen päätös, eikä toiminnassamme mukana oleminen edellytä ystävyysuhteiden solmimista. Ystävyudet saattavat myös tuoda ryhmän dynamiikkaan omat haasteensa, sillä osa opiskelijoista voi näin kokea olonsa ulkopuoliseksi tai eriarvoiseksi. Näistä tilanteista onkin tärkeää keskustella yhteisesti ja avoimesti ryhmän vapaaehtoisten tai verkoston työntekijöiden kanssa.

Vapaaehtoiset eivät ole velvollisia neuvomaan opiskelijaa ryhmän ulkopuolisten asioiden hoitamisessa, kuten viranomaispaperien ymmärtämisessä tai täyttämässä, mutta he voivat ohjata hänet eteenpäin auttavan tahon äärelle. Tietoa eri toimijoista ei tarvitse etsiä yksin. Verkoston työntekijät auttavat tässäkin tapauksessa.

Toiminnassamme on nollatoleranssi syrjinnälle ja häirinnälle. Mikäli ryhmässä esiintyy asiatonta käytöstä, tulee siitä ilmoittaa heti työntekijöille.

Vapaaehtoisella on oikeus

- toimia vapaaehtoisena, ei työntekijänä
- kieltäytyä tarjotusta tehtävästä
- perehdytykseen ja koulutukseen
- tukeen ja ohjaukseen
- saada ja antaa palautetta ja kokea arvostusta
- turvalliseen toimintaympäristöön

- pitää huolta omista rajoistaan
- osallistua vapaaehtoisten tapaamisiin ja virkistystoimintaan
- lopettaa vapaaehtoistoiminta halutessaan tai siirtyä muihin vapaaehtoistehtäviin
- saada toiminnasta iloa ja jaksamista

Vapaaehtoisella on velvollisuus

- toimia vapaaehtoisena, ei työntekijänä
- toimia päihteettömänä
- kunnioittaa vaitiolovelvollisuutta toiminnan aikana ja sen päättymisen jälkeen
- kunnioittaa opiskelijan itsemääräämisoikeutta
- kohdella muita vapaaehtoisia ja opiskelijoita tasavertaisesti ja huomaavaisesti
- suunnitella ja toteuttaa ryhmän toimintaa yhdessä muiden vapaaehtoisten kanssa
- noudattaa vapaaehtoistoiminnan sovittuja pelisääntöjä
- ilmoittaa ryhmän yhteyshenkilölle ajoissa, jos tulee este hoitaa sovittu tehtävä
- huolehtia omasta jaksamisestaan vapaaehtoisena
- ilmoittaa toimiston työntekijöille, jos ryhmään tarvitaan lisää vapaaehtoisia tai opiskelijoita
- ilmoittaa mahdollisista konfliktitilanteista ryhmän yhteyshenkilölle tai toimiston työntekijöille, jotta niitä voidaan ratkoa yhdessä
- ilmoittaa yhteyshenkilölle, jos haluaa lopettaa vapaaehtoisena toimimisen

(Kansalaisareenan vapaaehtoisen opas, Hyvinkään kaupungin vapaaehtoisten perehdytysmateriaali)

USEIN KYSYTYT KYSYMYKSET

Minulla ei ole kokemusta opettamisesta. Voinko tulla mukaan?

Totta kai. Mukana on vapaaehtoisia kaikenlaisista taustoista. Riittävä opetettavan kielen taito ja kiinnostus kieliin ja kulttuureihin on ainoa asia, mitä ohjaajilta vaaditaan. Olisi myös hyvä sitoutua toimintaan vähintään yhdeksi vuodeksi.

Haluaisin tulla mukaan, mutta en pysty sitoutua koko vuodeksi. Mitä voisin tehdä?

Sinulle voisi sopia etäohjaus. Osa etäkielikahviloista kokoontuu vaikkapa vain parin kuukauden ajan. Toisaalta lyhytaikainenkin yksilöohjaus voi olla jossain elämäntilanteessa tarpeellista. Ota yhteyttä toimistoon, löydämme sinulle varmasti jotakin mielekästä puuhaa.

Kuinka pääsen mukaan olemassa olevaan ryhmään?

Voit ottaa yhteyttä toimistoon, niin kartoitamme, missä apua tarvitaan. Aluksi voit vain seurata tuokioita ja tutustua toimintaan. Usein on tarvetta uusille vapaaehtoisille. Jos uutta ohjaaja ei kyseisellä hetkellä tarvitakaan, pidämme kiinnostuneet mielessä ja otamme yhteyttä, kun vapaaehtoisia jää pois toiminnasta tai uusia ryhmiä perustetaan.

Kaupungissani ei ole ryhmää, mutta haluaisin perustaa sellaisen. Kuinka toimin?

Saamme joskus yhteydenottoja yksityishenkilöiltä, jotka ovat kiinnostuneet vapaaehtoistyöstä kauttamme. Aloitamme uuden ryhmän perustamisen, kun löydämme sopivan yhteistyökumppanin ja toisaalta saamme viestiä, että paikkakunnalla on tarvetta toiminnallemme. Voit auttaa tässä pohtimalla valmiiksi paikkakunnalla toimivia järjestöjä, kirjastoja ja yleisötiloja, joissa ryhmä voisi kokoontua. Verkostot auttavat paljon, kun perustamme uutta ryhmää.

Miten saisin opiskelijat tulemaan tunneille säännöllisesti?

Toimintamme on matalan kynnyksen toimintaa, johon jokainen tulija on tervetullut silloin, kun se hänelle sopii. On tärkeää kunnioittaa kaikkien itsemääräämisoikeutta ja hyväksyä se, että ryhmän kokoonpano vaihtelee jonkin verran. Opiskelijan positiivinen huomiointi on parasta sosiaalista liimaa ryhmissä: kun henkilö tietää, että ryhmässä odotetaan häntä ja oma mukana olo tuntuu merkitykselliseltä, kynnys osallistumiseen madaltuu.

Miten saisin opiskelijat tulemaan tunneille ajoissa?

Ryhmän toiminnan periaatteita voidaan tutkia yhdessä ryhmissä. Toiminnan periaatteet löytyvät myös nettisivuilta posterina, jossa on havainnolliset kuvat. Myöhästelyn takana voi olla monta luonnollista syytä: erilainen aikakäsitys tai kulttuuriset syyt, hankaluudet arvioida kulkemiseen kuluvaa aikaa tai monen lapsen kanssa liikkuminen. Yleensä myöhästelijä ei edes ymmärrä, että Suomessa ajoissa oleminen on jonkinlainen kulttuurinen itsestäänselvyys.

Ryhmääni tuli täysin ummikko opiskelija. Mistä voisimme aloittaa?

Hienoa, hän on oikeassa paikassa. Uusi tulokas kannattaa toivottaa tervetulleeksi suurella sydämellä, isoilla eleillä ja hymyllä. Aivan aloittelijoiden kanssa pääsee hyvin alkuun Toisto-metodia hyödyntämällä. Ei kannata pelätä kommunikaatiovaikeuksia vaan lähteä liikkeelle pienin, rohkaisevin askelin. Nettisivuillamme on alkukartoitus, jossa kysymykset esitetään suomeksi

suullisesti ja henkilö voi vastata kuvista valitsemalla. Alkukartoituksen tekeminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä.

Ryhmääni tuli opiskelija, joka ei osaa lukea eikä kirjoittaa. Mistä voisimme aloittaa?

Luku- ja kirjoitustaitoa harjoitteleva oppija voi alkuun tunnistaa kuvia, merkkejä ja logoja. Niitä voidaan kuvata ja niistä voidaan keskustella. Kirjallinen kielitaito pohjautuu suulliseen kielitaitoon, joten kaikki lähtee siitä: ääntäminen, keskustelu, puhuminen ja kuunteleminen ovat erittäin tärkeitä. Yleensä varsinainen luki-opetus alkaa äänteiden ja niihin liittyvien kirjainten vaiheittaisella opiskelulla. Äänteitä opiskellaan yksi kerrallaan. Kun esittelee uuden äänteen, kannattaa se nimetä nimenomaan äänteenä, ei kirjaimena (ei esim. *aa, koo, äs* vaan *a, k, s*).

Äänteiden opetusjärjestys on yleensä seuraava: *a, i, u, s, n, o, e, l, r, m, t, ä, k, p, j, v, h, y, ö, d, g, ng, b, c, f, x, z, å*. Vokaalien yhteydessä kuunnellaan mahdollisimman paljon äänteen kestoa ja opetellaan alusta alkaen erottamaan lyhyt ja pitkä vokaali. Konsonanttien yhteydessä kuunnellaan sen pituutta sanoissa ja katsotaan, miten kaksoiskonsonantti liittyy tavutukseen (tavuraja konsonanttien välissä). Opiskeltavasta äänteestä näytetään opiskelijoille lyhyitä esimerkkisanoja, joissa äänne esiintyy eri tavuasemissa (alussa, keskellä, lopussa). Sanat tavutetaan, kirjoitetaan ja luetaan yhdessä. Sanojen tulee olla tuttuja ja ymmärrettäviä, mutta niiden ei tarvitse olla perusmuotoisia (esim. verbit voivat olla hän-muodossa). Kirjaimen muotoa voidaan harjoitella ja se voidaan etsiä näppäimistöltä. Kannattaa pitää tahti erittäin rauhallisena.

HYÖDYLLISIÄ MATERIAALEJA NETTISIVUILLA

Digikahvilat

Itsearviointilomake opiskelijalle

Kulttuuri- ja yhteiskuntatiedon linkkilista

Luki-oppijan alkukartoitus

Lukutaitoisen oppijan alkukartoitus

Toiminnan periaatteet opiskelijalle (tulossa)

Toiminnan periaatteet ohjaajalle (tulossa)

Toiminnalliset menetelmät -linkkilista

Turvallisuusohje

Verkko-oppimisen linkkilista

Vuosikello

LUETTAVAA JA LÄHTEITÄ

EU-SPEAK 3

<https://research.ncl.ac.uk/eu-speak/>

KIELITAITOTASOJEN KUVAUSASTEIKKO

<http://www02.oph.fi/ops/taitotasoasteikko.pdf>

KIELITAIDON KEHITTYMINEN, MONIKIELISYYS

<https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/miten-taito-kehittyy/>

SELKOKIELI

<https://kansalaisopistojenliitto.fi/wp-content/uploads/2016/10/12-askelta-selkokielell%C3%A4-opettamiseen.pdf>

TOIMINNALLISET MENETELMÄT, LINKKILISTA

<https://luetaanyhdessa.fi/materiaalipankki/oppimateriaalit/toiminnalliset-menetelmat/>

TOISTO-METODI

<http://suomenkielisanootervetuloa.fi/>

YHTEISÖLLISYYS KIELENOPPIMISESSA

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2010/mita-kieli-on>

VAPAAEHTOISEN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

<https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kulttuuri-ja-vapaa-aika/vapaaehtoistoiminta/liitteet/vapaaehtoisen-perehdytysopas-koordinoivalle-taholle.pdf>

<https://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2019/05/vapaaehtoisten-opas-v1-2019.pdf>